

THE GAME

Alessandro Baricco s-a născut în 1958 la Torino. Și-a luat licența în filozofie cu Gianni Vattimo și a studiat pianul la Conservator. A publicat cronici muzicale și două cărți despre muzică bine primite de public: *Il genio in fuga: Due saggi sul teatro musicale di Rossini (Geniul în fugă: Două eseuri despre teatrul muzical al lui Rossini, 1988)* și *L'anima di Hegel e le mucche del Wisconsin (Sufletul lui Hegel și vacile din Wisconsin, 1992)*. A debutat ca romancier în anul 1991 cu *Castele de furie (Castelli di rabbia; Humanitas Fiction, 2007, 2017)* și s-a numărat în scurt timp printre cei mai citați și iubiți scriitori din Italia. Au urmat *Ocean mare (Oceano mare, 1993)*, *Mătase (Seta, 1996; Humanitas Fiction, 2015)*, *City (1999)*, *Fără sânge (Senza sangue, 2002)*, *Această poveste (Questa storia, 2005; Humanitas Fiction, 2018)*, *Emaus (Emaus, 2009; Humanitas Fiction, 2012)*, *Mr. Gwyn (2011; Humanitas Fiction, 2014)*, *De trei ori în zori (Tre volte all'alba, 2012; Humanitas Fiction, 2015)* și *Mireasa tânără (La Sposa giovane; Humanitas Fiction, 2016)*. A publicat cronici în marile ziare peninsulare (*La Stampa, La Repubblica*), adunate în volumele *Barnum 1 (1995)*, *Barnum 2 (1998)*, *Next (2002)*, *Barbarii: Eseu despre mutații (I Barbari: Saggio sulla mutazione, 2006; Humanitas, 2009)* și *Bun venit la circ: Eseuri despre ziua de azi (Il Nuovo Barnum, 2016; Humanitas, 2021)*. A scris două texte pentru teatru: *Novecento (Novecento: Un monologo, 1994; Humanitas, 2002; Humanitas Fiction, 2013)*, după care Giuseppe Tornatore a realizat filmul *Legenda pianistului de pe ocean, și Davila Roa (1996)*. În 1993 a inițiat o serie de emisiuni TV centrată pe opera lirică, numită *Dragostea e un pumnal*, și alta despre lumea cărților, *Pickwick*. În 1994 a înființat la Torino Scuola Holden, dedicată creativității narative și artelor performative.

ALESSANDRO BARICCO

THE GAME

JOCUL CIVILIZAȚIEI DIGITALE

Traducere din italiană și note
de Anamaria Gebăilă

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Cartografie și design original:
rookm studio
Luigi Farrauto și Andrea Novali

Redactor: Adina Săucan
Coperta: Ioana Nedelcu
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Alina Dincă
DTP: Corina Roncea, Veronica Dinu

Tipărit la Master Print Super Offset

Alessandro Baricco
The Game
Copyright © 2018, Alessandro Baricco
All rights reserved

© HUMANITAS, 2023, pentru prezenta versiune în limba română

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Baricco, Alessandro
The Game: Jocul civilizației digitale / Alessandro Baricco; trad. din italiană
și note de Anamaria Gebăilă. – București: Humanitas, 2023
ISBN 978-973-50-8049-5
I. Gebăilă, Anamaria (trad.)
821.131.1

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021.408.83.50, fax 021.408.83.51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin email: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723.684.194

Cuprins

A. Username	11	
Password	25	
B. Play	1978	Vertebra zero 37
	1981–1998	De la Commodore 64 la Google
		Epoca clasică 46
		Glose la epoca clasică 68
		Amurgul intermediilor 68
		Dematerializarea 72
		Omenirea augmentată 74
		O lume paralelă 77
		Webing 81
		Mașini 83
		Mișcare 85
		Mapamond 1 90
	1999–2007	De la Napster la iPhone
		Colonizarea 101
		Glose la era colonizării 127
		The Game 127
		Superficialitate 134
		Primul război de rezistență 139

	Post-experiența	144
	Nedumerirea	148
	Homeland	152
	Post-experiența de sine	155
	Mapamond 2	159
2008–2016	De la aplicații la <i>AlphaGo</i> The Game	166
	Glose la epoca The Game	185
	Individualismul generalizat	185
	Noile elite	191
	Sporadice prăduieli politice	197
	Redescoperirea totului	202
	Cel de-al doilea război de rezistență	210
	Mapamond 3	215
C. Maps	Șapte trasee tematice	223
D. Level Up	Comete <i>Ce mai rămâne din adevăr</i>	241
	Alte lumi paralele <i>Ce mai rămâne din artă</i>	265
	Contemporary Humanities <i>Ce ne mai rămâne de făcut</i>	277
	Mulțumiri	287

Pentru Carlo, Oscar și Andrea.
Pentru cei șapte înțelepți.
Pentru cei care inventează zi de zi Școala Holden*.
Lección aceasta vă este dedicată.

* Școala Holden, a cărei denumire preia prenumele eroului din *De veghe în lanul de secară* de J.D. Salinger, cu subtitlul *Contemporary Humanities*, este o instituție înființată în 1994, cu sediul la Torino, care își propune să pregătească – prin intermediul cursurilor și programelor organizate – scriitori, cineaști și jurnaliști. Alessandro Baricco este unul dintre acționari, alături de editorul Carlo Feltrinelli, de investitorul Oscar Farinetti și de omul de afaceri Andrea Guerra.

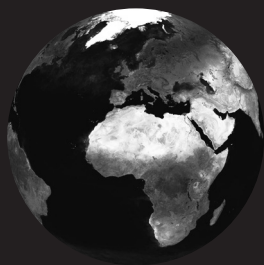
▶ **The Game**
Username

Password

Play

Maps

Level up

Username*

Cu vreo zece ani în urmă, am scris o carte intitulată *Barbarii*** . Pe atunci mulți oameni normali și aproape orice individ instruit se arătau descumpăniți de faptul că unele dintre gesturile cele mai rafinate, frumoase și pline de semnificație pe care omenirea le distilase de-a lungul veacurilor de trudă își pierdeau esența cea mai de preț, alunecând, la prima vedere, către un mod de a acționa neatent și simplist. Indiferent dacă era vorba despre felul cum mâncăm, cum învățăm, cum ne distrăm, cum călătorim sau cum facem amor, omenirea părea să se fi dezvățat de a face toate acestea cu eleganță, cu atenția cuvenită și cu înțelepciunea pe care o dobândise de la părinți. S-ar fi zis că oamenii preferau să le bifeze rapid și superficial.

Erau descumpăniți mai cu seamă când urmăreau activitatea cotidiană a copiilor lor. Deslușeau că aceștia se află într-un inexplicabil marșarier genetic care, în loc să îmbunătățească trăsăturile speciei, părea să acționeze destul de evident în sensul involuției acesteia. Incapabili să se concentreze, irosindu-se într-un *multi-tasking* steril, mereu lipiți de vreun computer, rătăceau la suprafața lucrurilor, aparent fără alt țel în afară de limitarea oricărui

* „Numele utilizatorului“ (în engl. în original). Pe parcursul traducerii am păstrat ca atare termenii tehnici în engleză din original. Pentru cursivitate, „The Game“ apare alternativ cu versiunea românească: „Jocul“.

** Această carte a apărut în Italia în 2018, iar prima ediție din *Barbarii* datează din anul 2006 (trad. rom. 2009).

eventual efort. În indescifrabilă lor trecere prin lume întrezăreau o criză și credeau că văd iminența unei apocalipse culturale.

A fost o perioadă enervantă. Preț de o clipă, parcă exercițiul cunoașterii s-ar fi epuizat complet în capacitatea de a semna declinul diferitelor aspecte. Ne petreceam timpul încercând să apărăm ceea ce se prăbușea. Oameni înțelepți se trezeau că semnează, sfidând orice simț al ridicolului, manifeste care apărau vechile lăptării sau modul conjunctiv. Ne simțeam mai buni ori de câte ori izbuteam să apărăm ceva și să-l punem la adăpost de suflul timpului. Cei mai mulți se simțeau legitim scutiți de orice obligație față de viitor: urgentă era salvarea trecutului.

Se credea – trebuie să adaug – că există o fărâmă de explicație pentru acea prăbușire a civilizației: lucrurile nu erau foarte limpezi, dar fără doar și poate aveau de-a face cu revoluția digitală (toate computerele acelea) și globalizarea (toți comercianții aceia). În incubatorul acelor două forțe irezistibile se dezvoltase, evident, o omenire ale cărei ambiții erau de neînțeles, care vorbea o limbă necunoscută, ale cărei preferințe nu erau împărtășite și ale cărei abordări erau considerate reprobabile. Erău *barbari*, ca să folosim un termen ce ne fusese de folos și cu alte ocazii de-a lungul istoriei noastre de stăpâni ai planetei ca să rezumăm deosebirile deranjante ale unor oameni pe care nu reușeam să-i înțelegem și nici să-i îmblânzim.

Instinctiv, am fi vrut să-i oprim. Prejudecata, răspândită, ne spunea că nimiceau totul în calea lor, și nimic mai mult.

Așa o fi? mă întrebam eu.

Și, într-adevăr, am scris mai apoi acea carte ca să clarific pentru mine și pentru ceilalți faptul că asistam cel mai probabil nu la o invazie a barbarilor care, pasămite, făceau una cu pământul civilizația noastră rafinată, ci la o mutație care ne privea pe toți și care, în scurt timp, avea să dea naștere unei noi civilizații, sub anumite aspecte mai bună decât aceea cu care crescuserăm noi. Eram convins că nu era vorba de o invazie distrugătoare, ci de o mutație inteligentă. O convertire colectivă la noi tehnici de supraviețuire. O schimbare de strategie genială. Mă gândeam

la întorsăturile acelea spectaculoase pe care le-am numit Umanism, Iluminism sau Romantism și aveam certitudinea că trăim o schimbare de paradigmă asemănătoare și formidabilă. Ne schimbam principiile la o sută optzeci de grade, așa cum se întâmplase și în circumstanțele istorice devenite apoi memorabile. Nu trebuia să ne temem, totul avea să meargă bine. Oricât de surprinzător ar fi putut părea, aveam să găsim curând un bun motiv pentru a renunța cu seninătate la vechile lăptării și, la o adică, la conjunctiv.

Așa cum am încercat să explic în repetate rânduri, nu era un optimism naiv; pentru mine, era pur și simplu o viziune realistă. Când oamenii cred că întrevăd declinul cultural într-un copil de șaisprezece ani care nu mai folosește conjunctivul, fără să țină cont de faptul că băiatul acela a văzut de treizeci de ori mai multe filme decât văzuse tatăl lui la aceeași vârstă, nu eu sunt optimist, ci ei sunt distrași. În timp ce radarul intelectualilor sesizează cât de proastă este cartea aflată în topul vânzărilor, deducând astfel o catastrofă culturală, eu încerc să mă bazez pe fapte și îmi amintesc că acea carte a fost pusă pe poziția frunzașă de un public care, cu doar șaiszeci de ani înainte, nu numai că nu cumpăra cărți, ci era *analfabet*. Progresul este evident. Într-un asemenea peisaj, nu e ușor să stabilești cu certitudine cine spune baliverne: eu, cu realismul meu minuțios, sau ei, cu înclinația poetică pentru fantasmagorii catastrofice.

Pe când noi ne pierdeam timpul discutând despre asta, alți oameni, cei mai mulți strămutați în California, membri ai unei elite destul de discrete, foarte pragmatici și cu un anume instinct pentru afaceri, schimbau lumea pe cale TEHNICĂ, fără să spună ce plănuiau în privința omenirii și, poate, fără să știe ce consecințe aveau să genereze asupra creierelor și sentimentelor noastre. Despre lăptării și conjunctiv nu aveau nici o părere. Se simțeau legitim exonerați de orice obligație de a apăra trecutul. Urgentă era inventarea viitorului.

Am avut ocazia să înțeleg apoi, inexplicabil de târziu, că pentru foarte mulți oameni paradigma declinului reprezintă un

scenariu confortabil, un teren de joc pe placul lor. Nu vorbesc aici despre tragedii sau catastrofe – care, dimpotrivă, sunt mediul preferat de anumite minorități alcătuite din oameni surprinzător de rafinați. Vorbesc despre ceva mai nuanțat: oricât ar părea de absurd, suntem mai toți niște animale care-și depun ouăle acolo unde pot conta pe UN DECLIN ELEGANT ȘI LENT. De altminteri, trebuie să ținem cont că planul înclinat al unei nenorociri moderate pare deosebit de îndrăgit de tipul mental cel mai răspândit, adică acela capabil să îndure suferința, cu un ritm încăpățânat, mai curând răbdător decât creativ, în esență conservator. Cum unei asemenea structuri mentale îi este mai simplu să cunoască lumea când aceasta se deplasează cu o viteză moderată, ea îi încetinește mersul. Cum în general i se potrivește mai bine jocul de apărare, decât rezultatele cele mai bune atunci când se confruntă cu inamici și catastrofe iminente. Cum îndeobște nu are înclinație pentru jocul de atac, se teme de viitor.

Astfel, oamenii tind pe cât posibil să evite expunerea prea îndelungată la câmpul deschis al inventivității, călăuzindu-și triburile, ori de câte ori pot, către jocul cel mai potrivit pentru abilitățile lor, și anume păstrarea memoriei. La adăpostul lucrurilor pe care trebuie să le păstrăm ne odihnim și noi, ne depunem ouăle și creștem viitorul, amânând cât se poate de mult următoarea împunsătură a foamei, care ne va scoate din vizuini.

Până la urmă m-am hotărât să scriu cartea aceea – și chiar am scris-o – într-un foileton publicat într-un ziar, părăndu-mi-se o modalitate minunat de barbară. Mă gândeam să o intitulez *Mutația*. Însă directorul ziarului – un geniu în breasla sa – a chibzuit îndelung asupra titlului și apoi a spus simplu:

— Nu. E mult mai bine *Barbarii*.

Câteodată sunt ascultător, așa că am intitulat-o *Barbarii*.

Am adăugat un subtitlu: *Eseu despre mutații*.

Și gata.

Prima reacție m-a luat prin surprindere: aveam mari dificultăți să conving lumea că nu era o carte ÎMPOTRIVA barbarilor. Își doreau atât de mult să li se spună, răspicat și elocvent, că totul se ducea de răpă și că de vină erau taman BARBARII ACEIA, încât, de îndată ce vedeau titlul, intrau într-o stare mentală în care orice ar fi citit era interpretat astfel: totul se duce de răpă, iar vina e a BARBARILOR ACELORA.

Vă jur că așa a fost.

Degeaba tot spuneam eu că barbarii, așa cum explicasem și în carte, nu există, ci suntem chiar noi toți în timp ce suferim mutații spectaculoase; ei veneau să-mi mulțumească pentru că denunțasem distrugerea pe care BARBARII ACEIA o comiteau. Pesemne că ar fi trebuit să aleg titlul *Trăiască barbarii*, dar nu e deloc sigur că ar fi fost de-ajuns. Când cineva își depune liniștit ouăle în vizuina lucrurilor pe care vrea să le păstreze, protejat de plăpumioara călduță a unui mărăș declin, nu prea reușești să-l scoți de-acolo cu ușurință. Inerția colectivă se mulțumește să semnaleze resemnată vreo apocalipsă viitoare, menită să sufoce esența frumoasă a lumii. Să schimbi cursul acelor gânduri era foarte greu, uneori imposibil.

De atunci au trecut vreo zece ani și iată că pot menționa ceva ce m-a înseninat întru câtva: narațiunea colectivă s-a modificat, tribul a ieșit din vizuini, iar astăzi sunt puțini cei care își explică mersul lucrurilor prin basmul unor barbari care dau foc fortărețelor noastre, ațâțați de o mână de comercianți care au pus ochii pe comoară. Astăzi, cei mai mulți dintre occidentali au acceptat faptul că trec printr-un soi de revoluție – tehnologică fără doar și poate, probabil chiar și mentală – menită să le modifice aproape toate gesturile, pesemne și prioritățile, și, până la urmă, însăși ideea despre ceea ce ar trebui să se numească experiență. Poate că se tem de consecințele experienței, poate că nu o prea înțeleg, dar de-acum nu se mai îndoiesc că este vorba de o revoluție necesară și ireversibilă, făcută cu scopul de a corecta niște erori care ne-au costat scump. Așa că au asumat această revoluție ca pe o îndatorire și ca pe o provocare. Nu arareori, oamenii cred că ne

va duce către o lume mai bună. Mulți încă mai stau la adăpost, sub umbrela narațiunii declinului, dar, ca într-un fel de clepsidră, tind să alunece unul câte unul în canalul îngust al propriilor temeri și să se alăture celorlalți de partea cealaltă a timpului.

Unii se vor fi întrebând ce s-a întâmplat de ne-am răzgândit în doar câțiva ani și am acceptat ideea unei revoluții pe care mizăm totul.

Un răspuns precis nu am, dar am o listă de lucruri care nu existau cu douăzeci de ani în urmă, iar acum există:

- WIKIPEDIA
- FACEBOOK
- SKYPE
- YOUTUBE
- SPOTIFY
- NETFLIX
- TWITTER
- YOUPORN
- AIRBNB
- IPHONE
- INSTAGRAM
- UBER
- WHATSAPP
- TINDER
- TRIPADVISOR
- PINTEREST

Dacă nu aveți nimic mai bun de făcut, bifați fiecare căsuță din dreptul celor cărora le alocați zilnic o durată de timp nu tocmai nesemnificativă.

Sunt destul de multe, nu-i așa? Ne vine să ne întrebăm cu ce ne umpleam timpul înainte.

Oare făceam *puzzle*-uri cu peisaje din Alpii elvețieni?

Lista aceasta ne învață multe lucruri, dar aici vreau să remarc unul singur: într-un interval de douăzeci de ani, revoluția s-a

cuibărit în normalitate, în gesturile simple, în viața de zi cu zi, în felul în care ne gestionăm dorințele și temerile. La un asemenea nivel de răspândire, e anapoda să-i mai negăm existența, dar și să o prezentăm ca pe o metamorfoză impusă de sus, de forțele răului, începe să devină cam hazardat. De fapt, ne dăm seama că, în stereotipiile cele mai elementare ale traiului nostru cotidian, facem gesturi fizice și mentale pe care cu numai douăzeci de ani în urmă le-am fi acceptat cu greu la noile generații, cărora nu le înțelegeam sensul și pe care le denunțam drept degenerate. Ce s-a întâmplat oare? Am fost cotropiți? Ne-a impus cineva vreun model de viață care nu ne este propriu?

N-ar fi corect să răspundem afirmativ. Eventual ne-a fost PROPUS de cineva, iar noi acceptăm iarăși, zi de zi, invitația aceea, imprimând existenței noastre o torsiune precisă față de trecut; în virtutea acesteia, am dobândit o postură mentală care acum douăzeci de ani ni se putea părea grotescă, diformă și barbară. Astăzi însă, dacă privim realitatea faptelor, această postură ne face să ne simțim confortabil, vii, ba chiar *eleganți* în curgerea vieții cotidiene. Impresia de invazie s-a năruit, iar acum predomină senzația că ne-am aplecat peste pervazul lumii cunoscute și că am început să colonizăm țărâmurii neexplorate din noi înșine, dintre care unele sunt încă în formare. A început să se impună ideea unei OMENIRI AUGMENTATE, iar posibilitatea de a fi parte din aceasta a exercitat o atracție mai puternică decât teama inițială de a fi deportați acolo. Astfel, am sfârșit prin a ceda unei mutații a cărei existență am negat-o fâțiș o perioadă și ne-am folosit inteligența ca să o exploatăm mai curând decât să o boicotăm. Consemnez că asta ne-a făcut, printre altele, să considerăm închiderea vechilor lăptării ca pe un inevitabil efect secundar, și nimic mai mult. Într-un timp foarte scurt, am început să deschidem localuri care *amintesc de vechile lăptării*. În felul acesta ne luăm noi adio de la trecut: asimilându-l.

Să mai spună cineva că nu suntem geniali!

Prin urmare, am definit chestiunea și am corectat câteva greșeli grave de început de drum. Acum știm că e vorba de o revoluție și

suntem dispuși să credem că este rodul unui proces de creație colectiv – ba chiar al unei REVENDICĂRI colective –, și nu vreo degenerare neprevăzută a sistemului sau vreun plan diabolic ticluit de un geniu al răului. Trăim un viitor pe care l-am sustras trecutului, care ni se cuvine și pe care l-am dorit cu tărie. Această lume nouă este a noastră, această revoluție este a noastră.

Bun!

Trebuie să ne concentrăm acum asupra unui punct destul de interesant: E O LUME PE CARE N-AM ȘTI S-O EXPLICĂM, E O REVOLUȚIE ALE CĂREI ORIGINE ȘI SCOP NU NE SUNT CLARE.

Ei, poate că unii își vor fi făcut o părere. Dar, în general, știm foarte puține despre mutația pe care o înfăptuim. Gesturile noastre s-au schimbat deja cu o rapiditate deconcertantă, dar gândurile par a fi rămas în urmă, străduindu-se să denumească creația noastră din fiecare clipă. Deja spațiul și timpul nu mai sunt aceleași de ceva vreme; la fel se întâmplă și cu conceptele mentale pe care îndelung le-am numit *trecut*, *suflet*, *experiență*, *individ*, *libertate*. *Totul și Neantul* au semnificații care acum cinci ani ni s-ar fi părut inexacte, iar ceea ce am numit preț de secole opere de artă nu mai au denumire. Știm cu siguranță că ne vom orienta în funcție de hărți care nu există încă, vom avea o viziune asupra frumuseții pe care nu o putem prevedea și vom numi adevăr o rețea de figuri pe care, în trecut, le-am fi catalogat drept minciuni. Ne spunem nouă înșine că tot ceea ce se întâmplă are fără doar și poate o origine și un scop, dar nu știm care sunt acestea. Peste veacuri, își vor aminti de noi ca de niște conchistadori ai unui tărâm în care astăzi am reuși cu greu să ne găsim drumul spre casă.

Nu-i așa că e fantastic?

Eu cred că e fantastic, și de aceea scriu cartea aceasta: vreau să mă duc să locuiesc puținel acolo unde revoluția pe care o facem pălește, amuțește, se prăbușește în prăpastie. Acolo unde nu-i înțelegem strategia, unde își ascunde sensul gesturilor sale, unde ne împiedică accesul la rădăcinile a ceea ce înfăptuiește. Acolo unde ni se înfățișează ca un hotar tainic. Câmpuri nemărginite și nici un horn care să fumege la orizont. Nici o indicație în afară de povestirea vreunui explorator.